

**SASTAMALAN SEUDUN (Punkalaidun ja Sastamala)
RAVITSEMUSUUNNITELMA
2018 - 2019**

Helmikuu 2018

päivitykset kirjattu punaisella

JOHDANTO

Punkalaitumen ja Sastamalan kuntien toimijoille on valmisteltu seudullinen ravitsemussuunnitelma, jossa on huomioitu [valtakunnalliset ravitsemussuositukset](#). Sen tavoitteena on luoda ravitsemukseen liittyviin asioihin yhdenmukaisia käytäntöjä ja kehittää rakenteita sekä eri tahojen yhteistyötä ja vahvistaa eri henkilöstöryhmien ravitsemusosaamista.

Terveellisten valintojen tukeminen ja mahdollistaminen on kustannustehokkain tapa vaikuttaa väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Hyvä ravitsemus parantaa terveyttä ja hyvinvointia, tukee elämänhallintaa ja ylläpitää toimintakykyä sekä edesauttaa sairauksista parantamisessa.

Suunnitelmaan on koottu ikäryhmittäin kunnissa ravitsemusasioista vastaavat keskeiset tahot, kuntalaisia koskevat tavoitteet, toimijaa koskevat tavoitteet sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista seurataan. Arviointi tehdään kunkin vastuutahon toimesta seuraavan kerran syksyllä 2019 ennen tulevaa maakunta- ja sote -muutosta. Arvioinnin tuloksista raportoidaan hyvinvointikertomuksessa.

Ravitsemussuunnitelma jaetaan Punkalaitumen ja Sastamalan esimiehille, jotka vastaavat suunnitelman toimeenpanosta ja arvioinnin toteuttamisesta omissa yksiköissään.

ALLE KOULUIKÄISTEN LASTEN JA LAPSIPERHEIDEN RAVITSEMUS

VASTUUTAHO	KUNTALAISTAVOITE	TOIMIJAN TAVOITE	MITTARI	ARVIOINTI	HUOM
NEUVOLA	Kuntalaiset saavat aktiivista ja perhekeskeistä ravitsemusohjausta	<p>Äitiys- ja lastenneuvolassa on ajan tasainen ohjeistus ja materiaali ohjauksen toteuttamiseen ja tunnustetaan varhain syömpulmat ja lihavuuteen liittyvät tunnusmerkit</p> <p>Imetysaktiivisuuden lisääminen, äitiys- ja lastenneuvolassa korostetaan imetyksen merkitystä</p> <p>Kirjallinen materiaali / ohjeet ovat ajan tasalla / päivitetään kerran vuodessa</p> <p>Henkilökunnan koulutus 8 h / valtuustokausi</p>	<p>kyllä / ei</p> <p>Raportointikoodit spat IME2kk, IME6kk</p>		<p>apuna kasvukäyrät, BMI, laboratorioko-keet, Neuvokas perhe –menetelmän käyttö</p> <p>Koodiin sisältyy osittainen tai täysimety</p>
LÄÄKÄRIEN JA HOITAJIEN VASTAANOTTO	Perheet saavat apua ja ohjausta ravitsemuspulmiin.	<p>Tarvittaessa asiakas lähetetään yksilölliseen jatko-ohjaukseen ravitsemusterapeutille</p> <p>Syömpulmiin ja lihavuuteen liittyvät tunnusmerkit tunnustetaan, asia otetaan puheeksi lapsen perheen / huoltajan kanssa ja kirjataan asiakastietojärjestelmään. Perhe ohjataan asiaankuuluvan palvelun piiriin.</p> <p>Henkilökunta on koulutettu varhaiseen puuttumiseen</p>	<p>kyllä / ei</p> <p>kyllä / ei</p> <p>toteutuu / ei</p> <p>toteutuu/ ei toteudu</p> <p>toteutuu/ ei toteudu</p>		<p>Neuvokas perhe – koulutus kaikille terveydenhoitajille</p>
SUUN TERVEYDENHUOLTO	Hammastarkastuskäynnillä alle kouluikäinen lapsi ja hänen huoltajansa saa tietoa ham-	Alle kouluikäiselle järjestetään suun terveystarkastuksia ja selvitetään perheiden suunhoidon tiedot, taidot, asenteet ja tottumukset. Alle kou-			

	mas- ja suun terveyden kannalta oikeanlaisista ruoka- ja ruokailutottumuksista	luikäisen lapsen ja perheen erityisen tuen tarve tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarpeenmukainen tuki järjestetään Koko henkilöstö osallistuu ravitsemuskoulutukseen kerran valtuustokaudessa vähintään 8 h	toteutuu/ ei toteudu toteutuu / ei toteudu		
VARHAISKASVATUS	Lapset ja huoltajat saavat varhaiskasvatuksessa tietoa terveellisistä ruokailutottumuksista ja eri ruokakulttuureista Lapset saavat hoitopäivän aikana suositusten mukaisen ruokailun	Ruokakasvatus on osa alle kouluikäisen varhaiskasvatussuunnitelmaa Lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan sisältyy ravitsemusosio Koko henkilöstö osallistuu ravitsemuskoulutukseen kerran valtuustokaudessa vähintään 8 h Huoltajien kanssa tehdään vuosittain yhteistyötä terveellisten ruokailutottumusten edistämiseksi (esim. ravitsemusluennot) Varhaiskasvatuksessa on ajantasainen ohjeistus ja materiaali ohjauksen toteuttamiseen ja tunnistetaan varhain syömispulmat ja lihavuuteen liittyvät tunnusmerkit Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon uudet ravitsemussuosituks	toteutuu/ei toteutuu/ei toteutuu/ei toteutuu / ei toteudu toteutuu/ ei toteudu toteutuu/ ei toteudu		Yhteistyö ruokapalvelun kanssa
PERHE – JA SOSIAALIPALVELUT	Perheet saavat vaikeissa elämäntilanteissa apua myös ravitsemusasioissa	Vaikeaan elämäntilanteeseen joutuneiden perheiden kuntouttamisessa ja vanhempien tukemisessa perheen voimavarojen vähetessä ja perhe-			

		<p>kriisien kohdatessa huomioidaan myös ravitseminen.</p> <p>Henkilökunta on koulutettu varhaiseen puuttumiseen</p> <p>Tarjolla on moniammatillista verkoston tarjoamaa apua asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan</p>	<p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p>		
RAVITSEMUS-TERAPEUTTI	<p>Kuntalainen saa tarvittaessa ravitsemusasioissa ravitsemusterapeutin palveluita</p> <p>Kunnassa on terveyden edistämistyötä tekevä ravitsemusterapeutti</p>	<p>Suositusten mukainen ravitsemusohjaus perheelle</p> <p>Ravitsemusterapeutti osallistuu moniammatilliseen yhteistyöhön</p> <p>Ravitsemusterapeutti tekee potilastyön ohella laajemmin kuntalaisiin kohdistuvaa työtä (esim. luennot)</p>	<p>vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työajasta)</p> <p>toteutuu / ei toteudu</p> <p>vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työajasta)</p>		Resurssit eivät ole riittävät - vähimmäistarve 2 hlöä
RUOKAPALVELU	<p>Lapset saavat päivähoitossa riittävästi ravitsemuksellisesti oikeanlaista ja maistuvaa ruokaa</p> <p>Huomioidaan erityisruokavaliot</p>	<p>Ruokalistasuunnittelussa ja ruoanvalmistuksessa huomioidaan ravitsemussuositukset siten, että käytössä on joko Sydänmerkki tai muu ravitsemuksen laatujärjestelmä</p> <p>Ruokalistasuunnittelussa ja ruoanvalmistuksessa huomioidaan ruokakasvatus ja asiakkaiden toiveet</p> <p>Erytisruokavaliot toteutetaan laadukkaasti ja yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, jotta asiakas saa sopivan ja suosituksen täyttävän erityisruoan</p>	<p>toteutuu / ei toteudu</p> <p>toteutuu / ei toteudu</p> <p>toteutuu / ei toteudu</p>		<p>päiväkotilasten tyytyväisyys päivittäiseen ruokailuun, kyselyt</p> <p>huomioidaan varhaiskasvatuksen ravitsemussuositukset</p>

OPPILAIEN JA OPISKELIJOIDEN RAVITSEMUS

VASTUUTAHO	KUNTALAISTAVOITE	TOIMIJAN TAVOITE	MITTARI	ARVIOINTI	HUOM
Perusopetuksen hallinto; lautakunta ja johdettava viranhaltija	Opetussuunnitelmaan on kirjattu ravitsemusopetus sekä kouluruokailu	Suunnitelman edellyttämät resurssit käytössä Opetussuunnitelma toteutuu Opetussuunnitelmassa kouluruokailu kouluasteittain Kouluterveyskyselyyn vastataan Kouluterveyskyselyn tulokset käsitellään ja päätetään toimenpiteistä	kyllä / ei kyllä / ei kyllä / ei kyllä / ei kyllä / ei		
PERUSOPETUKSEN REHTORI / JOHTAJA	Oppilaat/opiskelijat saavat suositusten mukaisen kouluruokailun Viihtyisä ruokailuympäristö Oppilaalla mahdollisuus saada välipalaa	Kouluruokailua kehitetään niin, että taataan oppilaille / opiskelijoille maittava ja ravitsemussuosittu täytävä lounas Mahdollisuus joustavaan kasvisruokailuun Ruokatauon pituus (vähimmäisaika 30 min.) ja ruokailuvuoron aika (ensimmäinen noin klo 10.30) Ala-asteella 100 % ja yläasteella 90 % osallistuminen kouluruokailuun Aikuinen syö oppilaiden kanssa ruokasalissa Peruskoululla suunnitelma välipalojen käytännön järjestämisestä, oh-	toteutuu / ei toteudu kyllä / ei kyllä / ei prosenttiosuus kyllä / ei kyllä / ei		yhteistyö ruokapalvelun kanssa myöhemmin Sydänmerkki mittareihin? yhteistyö ravitsemusterapeutin kanssa tarjolla terveellistä välipalaa mikäli koulun

		jauksesta ja valvonnasta Kunnan kouluista on poistettu soke- ria ja rasvaa sisältäviä tuotteita tai mm. makeis- ja, energia- ja virvoitus- juoma-automaatit Janokuomaksi tarjolla vettä	kyllä / ei kyllä / ei		oppitunnit jatkuvat pi- tempään kuin kolme tuntia koululounaan jälkeen
PERUSOPETUKSEN HENKILÖSTÖ (OPETTAJAT JA KOULUNKÄYNTIAVU STAJAT)	Ravitsemustietous osana opetusta Oppilaiden / opiskelijoiden osallistuminen kouluruokai- lun suunnitteluun	Kotitalousopetuksessa Terveystiedossa Yhteistyö ruokapalvelun kanssa	kyllä / ei kyllä / ei kyllä / ei		
Lukion hallinto; lauta- kunta ja johtava viran- haltija	Kouluterveyskyselyn tulok- set huomioidaan myös ravitsemuksen osalta	Kouluterveyskyselyyn vastataan Kouluterveyskyselyn tulokset käsitel- lään ja päätetään toimenpiteistä	kyllä / ei kyllä / ei		
LUKION REHTORI / JOHTAJA	Oppilaat/opiskelijat saavat suositusten mukaisen kou- luruokailun Viihtyisä ruokailuympäristö Opiskelijoilla mahdollisuus välipalaketkeen	Kouluruokailua kehitetään niin, että taataan oppilaille / opiskelijoille mait- tava ja ravitsemussuosituksien täyttä- vä lounas Mahdollisuus joustavaan kasvisruo- kailuun Ruokatauon pituus (vähimmäisaika 30 min.) ja ruokailuvuoron aika (en- simmäinen noin klo 10.50) Lukion opiskelijoiden käytettävissä on jääkaappi. Opiskelijoita kannuste- taan välipalakioskin pyörittämiseen.	toteutuu / ei toteudu kyllä / ei kyllä / ei kyllä / ei		yhteistyö ruokapalve- lun kanssa myöhemmin Sydän- merkki mittareihin? yhteistyö ravitsemus- terapeutin kanssa kannustetaan välipa- lan ottamiseen

		Kunnan kouluista on poistettu soke- ria ja rasvaa sisältäviä tuotteita tai mm. makeis- ja, energia- ja virvoitus- juoma-automaatit	kyllä / ei		
		Janojuomaksi tarjolla vettä	kyllä / ei		
LUKION HENKILÖSTÖ (OPETTAJAT JA KOULUNKÄYNTIAVU STAJAT)	Ravitsemustietous osana opetusta	Terveystiedossa	kyllä / ei		
	Opiskelijoiden osallistumi- nen kouluruokailun suunnit- teluun	Yhteistyö ruokapalvelun kanssa	kyllä / ei		
KOULU- / OPISKELIJATERVEY- DENHUOLTO	Terveystarkastuksissa ohja- taan oppilasta/opiskelijaa terveelliseen ravitsemuk- seen	Laajat ja määräaikaiset terveystar- kastukset; varhainen puuttuminen, tarvittaessa yksilöllinen terveysta- paaminen	toteutuu / ei toteudu		apuvälineinä pituus, paino, BMI, Audit, Scoff, diabetes riski- testi
		Lihavuuden ja syömishäiriöiden sekä niihin viittaavan käyttäytymisen en- naltaehkäisy, aktiivinen etsintä, var- hainen puuttuminen ja asiantunteva ohjaaminen	toteutuu / ei toteudu		
		(Yksilöllinen terveystapaaminen)	toteutuu / ei toteudu		
		Yhteistyö ravitsemusterapeutin kanssa	toteutuu / ei toteudu		
SUUN TERVEYDEN- HUOLTO	Hammastarkastuskäynnillä oppilas / opiskelija saa tie- toa hammas- ja suun ter- veyden kannalta oikeanlai- sista ruoka- ja ruokailutot- tumuksista	Suun terveystarkastuksessa oppi- laalla ja opiskelijalla korostetaan omahoidon ja hyvien terveystapojen kehittymistä.	kyllä / ei		
		Koko henkilöstö osallistuu ravitse- muskoulutukseen kerran valtuusto-			

		kaudessa vähintään 8 h	toteutuu / ei toteudu		
RAVITSEMUSTERAPEUTTI	Oppilaalla/opiskelijalla käytössään ravitsemusterapeutin palvelut tarvittaessa Kunnassa on terveyden edistämistyötä tekevä ravitsemusterapeutti	Suosituksen mukainen ravitsemusohjaus perheelle/nuorelle Ravitsemusterapeutti osallistuu moniammatilliseen yhteistyöhön Ravitsemusterapeutti tekee potilastyön ohella laajemmin kuntalaisiin kohdistuvaa työtä (esim. luennot)	vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työajasta) toteutuu / ei toteudu vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työajasta)		
OPPILASHUOLTO	Terveellinen ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö	Moniammatillinen työryhmä seuraa oppilaiden/opiskelijoiden ravitsemustottumuksia	toteutuu / ei toteudu		
RUOKAPALVELU	Oppilaille/opiskelijoille on tarjolla maistuva ja terveellinen koululounas	Ruokalistasuunnittelussa ja ruoanvalmistuksessa huomioidaan ravitsemussuositukset siten, että käytössä on joko Sydänmerkki tai muu ravitsemuksen laatujärjestelmä Ruokalistasuunnittelussa ja ruoanvalmistuksessa huomioidaan ruokakasvatus ja asiakkaiden toiveet Erytysruokavaliot toteutetaan laadukkaasti ja yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, jotta asiakas saa sopivan ja suositukset täyttävän erityisruoan	toteutuu / ei toteudu toteutuu / ei toteudu toteutuu / ei toteudu		

TYÖIKÄISTEN RAVITSEMUS

VASTUUTAHO	KUNTALAISTAVOITE	TOIMIJAN TAVOITE	MITTARI	ARVIOINTI	HUOM
<p>TYÖTERVEYS- HUOLTO</p> <p>ei ole kaupungin tuottamaa toimintaa</p>	<p>Työntekijän käytettävissä on ravitsemukseen liittyvä ohjaus yksilöllisen tarpeen mukaan</p>	<p>Tunnistetaan ravitsemusohjausta tarvitsevat työssäkäyvät</p> <p>Yhtenäinen ja ajan tasalla oleva ravitsemusohjaus kaikille tarpeen mukaan ja ohjaus omahoitoon</p> <p>Työpaikkaselvitykset: työaikainen ruokailumahdollisuus (tilat ja välineet)</p> <p>Työajan huomioiminen (esim. yötyön vaikutus ylipainon kehittymiseen)</p>	<p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p>		<p>apuvälineinä BMI, Audit, vyötärönympäryks, diabetes riskitesti</p>
<p>SUUN TERVEYDEN- HUOLTO</p>	<p>Tiedostaa ravitsemuksen merkitys suun terveyden kannalta.</p> <p>Omatoiminen suun terveydestä huolehtiminen.</p> <p>Mahdollisuus päästä tarvittaessa hammashoitoon.</p>	<p>Määrittää terveystyöskäytymisen muutostarpeet.</p> <p>Antaa tietoa yksilöllisen tarpeen mukaan suun terveydenhuollosta.</p>	<p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p>		
<p>HOITAJIEN JA LÄÄKÄRIEN VASTAANOTTO</p>	<p>Kuntalainen saa yksilöllistä ravitsemusohjausta vastaanottilta</p>	<p>Tunnistetaan ravitsemusohjausta tarvitsevat</p> <p>Ravitsemussuosituksen mukainen ohjaus. Yhteinen kirjaaminen, syömistottumuskartoituslomake.</p>	<p>kyllä/ei</p> <p>kyllä/ei</p>		<p>apuna käyttäen BMI, Audit, vyötärönympäryksen mittaus, diabetesriski-testi</p>
<p>RAVITSEMUS- TERAPEUTTI</p>	<p>Kuntalainen saa tarpeen mukaista ravitsemusohjausta</p>	<p>Suosituksen mukainen ravitsemusohjaus ja ohjaus omahoitoon</p>	<p>vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työ-</p>		

	Kunnassa on terveyden edistämistyötä tekevä ravitsemusterapeutti	Ravitsemusterapeutti tekee potilastyön ohella laajemmin kuntalaisiin kohdistuvaa työtä (esim. luennot)	ajasta) vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työajasta)		
NEUVOLA	Kuntalainen saa yksilöllistä ravitsemusohjausta vastaanotoilla Kuntalainen tiedostaa, osaa ja on kiinnostunut ravitsemuksesta.	Tunnistetaan ravitsemusohjausta tarvitsevat henkilöt vastaanotoilla ja terveystarkastuksissa Ohjataan ottamaan vastuu omasta ravitsemuksestaan Moniammatillinen yhteistyö kunnan eri toimijoiden kanssa Mahdollisuus pyytää terveydenhoitajaa luennoimaan erilaisille ryhmille ravitsemukseen liittyvistä asioista Mahdollisuus osallistua terveydenhoitajien pitämään elämäntapamuutos -ryhmään 40 –vuotiaiden miesten ja 45 –vuotiaiden naisten terveystarkastukset Työttömien terveystarkastukset ja siihen liittyvä ravitsemusohjaus (palvelusopimus)	kyllä/ei kyllä/ei kyllä/ei kyllä / ei kyllä/ei kyllä/ei		apuna käyttäen BMI, Audit, vyötärönympäryksen mittaaminen, diabetesriskitesti, laboratoriotestit
TYÖNANTAJA / KUNTA	Ravitsemussuosituksen mukainen ruoka työpaikkaruokailussa Tarvittaessa mahdollisuus	Ruoan ostaja huolehtii, että tarjottu ruoka on suositusten mukaista	kyllä/ei kyllä/ei		

	<p>saada ravitsemusterapeutin palveluita</p> <p>Rauhallinen ruokatauko</p>	<p>Työterveyshuollon sopimuksessa ja/tai toimintasuunnitelmassa on sovittu ravitsemusterapeutin käytöstä.</p> <p>Mahdollistaa rauhallisen ruokatauon</p>	<p>kyllä/ei</p>		
<p>TYÖLLISYYPALVELUT; asiakkaat 17-64 v työttömät työnhakijat ja etsivän nuorisotyön alle 30 v asiakkaat</p>	<p>Ravitsemustietouden ja ohjauksen saaminen</p>	<p>Terveystiedon edistämisen asiantuntijaryhmäluennot</p> <p>Työllisyyspalveluiden ryhmätoiminat: Minä työnhakijana, Työkykyviisari, Uutispuuro, Lento, työ- ja toimintakykyä vahvistavat työvalmennukset, Nakke –ryhmä</p> <p>Palveluohjaus Sastamalan Opiston ruoka/ravitsemusopintopiireihin</p> <p>Ylijäämäruoan jakelupiste paikallisten kauppojen ja seurakunnan kanssa, jossa Työteekki osallistuu ruoan jakeluun kerran viikossa</p>	<p>toteutuneet ryhmät kpl / vuosi</p> <p>toteutuneet ryhmät kpl / vuosi</p>		<p>ostopalveluna Sotesilta</p> <p>aiheina ryhmissä työkykyyn vaikuttavia asioita, mm. ravitsemuksesta ja lisäksi joissakin ryhmissä ruoan valmistusta</p>
<p>SOSIAALIPALVELUT</p>		<p>Tarjolla on moniammatillista verkoston tarjoamaa apua asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan sekä taloudellista tukea vaikeissa elämäntilanteissa oleville työkäisille.</p>	<p>kyllä / ei</p>		

IKÄÄNTYNEIDEN RAVITSEMUS

VASTUUTAHO	KUNTALAISTAVOITE	TOIMIJAN TAVOITE	MITTARI	ARVIOINTI	HUOM
LÄHEISET JA OMAISET	Tarvittaessa saa tukea terveellisen ravitsemuksen toteuttamisessa	Havaita ikääntyneen tuen tarve ja olla apuna ja tukena mahdollisuuksien mukaan	paino (omaisen havainto)		
HOITAJIEN JA LÄÄKÄRIEN VASTAANOTTO	Ikääntyneen ravitsemustila arvioidaan säännöllisesti ja kuntalainen saa yksilöllistä ohjausta ja/tai hoitoa tarpeen mukaan	Tunnistetaan vajaaravitsemuksen riski sekä hoidon, ohjauksen ja tuen tarve ja toimitaan niiden mukaan	kyllä/ei		apuvälineinä BMI, MNA, Audit, vyötärön ympärys, diabetesriskitesti, laboratoriotestit Tarv, hoitosuunnitelma
SUUN TERVEYDENHUOLTO	Tiedostaa ravitsemuksen merkitys suun terveyden kannalta Omatoiminen suun terveydestä huolehtiminen. Mahdollisuus päästä tarvittaessa hammashoitoon.	Määrittää terveystietämisen muutostarpeet Antaa tietoa yksilöllisen tarpeen mukaan suun terveydenhuollosta Ohjauksen avulla tuetaan suun omahoitoon	toteutuu/ei toteudu toteutuu/ei toteudu toteutuu/ei toteudu		
RAVITSEMUSTERAPEUTTI	Kuntalainen saa yksilöllistä ravitsemusohjausta tarpeen mukaan Kunnassa on terveyden edistämistyötä tekevä ravitsemus-	Suosittelun mukainen ravitsemusohjaus ja vajaaravitsemusriskin huomiointi kaikilla ikääntyneillä asiakkailla tulostyöstä riippumatta Ravitsemusterapeutti tekee potilastyön ohella laajemmin kuntalaisiin kohdistuvaa työtä (esim. luennot)	vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työajasta) vuosittainen ravitsemusterapiaresurssi (tunteina tai % työ-		

	terapeutti		ajasta)		
NEUVOLA	Kuntalainen saa yksilöllistä ravitsemusohjausta tarpeen mukaan Apu ja tuki yhdestä paikasta	Tunnistaa ohjauksen ja tuen tarve ja toimia sen mukaan Moniammatillisen yhteistyön mahdollistaminen Mahdollisuus pyytää terveydenhoitajaa luennoimaan erilaisille ryhmille ravitsemukseen liittyvistä asioista. Mahdollisuus osallistua terveydenhoitajien pitämään elämäntapamuutos -ryhmään 65 – vuotiaiden terveystarkastukset Omaishoitajien terveystarkastukset	toteutuu/ei toteudu toteutuu/ei toteudu kyllä / ei kyllä/ei osallistuneet (%) osallistuneet (%)		apuna käyttäen BMI, Audit, vyötärönympäryys, diabetesriskitesti, laboratoriotestit, laboratoriotestit
KUNTA	Riittävät ja saavutettavat palvelut (esim. ruokakaupat, kuljetuspalvelut)	Riittävien ja saavutettavien palveluiden takaaminen (poliittinen päätöksenteko) Palveluliikenne mahdollistaa palveluiden saavutettavuuden	toteutuu/ei toteudu toteutuu/ei toteudu		
SAIRAALAHOITO	Kuntalainen saa sairaalahoidossa suositusten ja yksilöllisen tarpeen mukaista ruokaa	Kuntalainen saa sairaalahoidossa suositusten ja yksilöllisen tarpeen mukaista ruokaa Henkilökunta avustaa ruokailuissa yksilöllisen tarpeen mukaan Henkilökunta luo mahdollisuuden kiireettömään ja miellyttävään ruokailuun Tunnistetaan vajaaravitsemuksen	Yöpaaston ja ateriavälien pituus toteutuu/ei toteudu toteutuu/ei toteudu		

		<p>riski ja nielemishäiriöt, tarvittaessa mukautetaan ravitsemusta</p> <p>Tarvittaessa toteutetaan letkuravitsemusta yksilöllisesti sopivalla tavalla</p>	<p>toteutuu/ei toteudu</p> <p>toteutuu/ei toteudu</p>		
KOTIHOITO-PALVELUT	<p>Laadukkaat ja kustannuksiltaan edulliset ruoka- ja muut tukipalvelut</p> <p>Riittävän asiakaslähtöiset ruoka ja muut tukipalvelut</p>	<p>Asiakaslähtöiset, laadukkaat ja kustannuksiltaan edulliset ruoka- ja tukipalvelut</p> <p>Mahdollistetaan asiakkaalle ravitseva, terveydentilaan sopiva ja riittävä ravinnon ja nesteiden saanti</p>	<p>toteutuu/ei toteudu</p> <p>toteutuu/ei toteudu</p> <p>RAI:sta saatavat ravitsemukseen liittyvät tilastot</p>		<p>RAI – toimintakykyarvioinnin hyödyntäminen ravitsemuksen toteutumisen arvioinnissa, tarvittaessa tehdään lisäksi MNA. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa huomioidaan tarvittaessa ravitsemusasiat.</p>
PALVELUASUMINEN / VANHAINKODIT	<p>Osallistuu oman päivittäisen ravitsemuksensa suunnitteluun</p>	<p>Kuntalainen saa suositusten ja yksilöllisen tarpeen mukaista ruokaa.</p> <p>Henkilökunta avustaa ruokailuissa yksilöllisen tarpeen mukaan</p> <p>Henkilökunta luo mahdollisuuden kii-reettömään ja miellyttävään ruokailu- luhetkeen</p> <p>Tunnistetaan vajaaravitsemuksen riski, sekä hoidon, ohjauksen ja tuen</p>	<p>toteutuu/ei toteudu</p> <p>Serviltä tilattujen erityisruokavalioiden määrät (sosemainen, runsasenerginen yms.)</p> <p>toteutuu/ei toteudu</p> <p>toteutuu/ei toteudu</p> <p>toteutuu/ei toteudu</p>		<p>Asukaskokoukset</p> <p>Apuna käytetään MNA, laboratoriotilastot, hoitosuunnitelmat, ravitsemusterapiat</p>

		tarve ja toimitaan niiden mukaan Ravitsemuksessa huomioidaan vuodenkierto ja juhlapyhät	toteutuu/ei toteudu		peutin konsultaatio
RUOKAPALVELU		Ikääntyneille asiakkaille on tarjolla runsasenerginen, rakennemuutettu tai muu erityisruokavalio Ravitsemushoitosisuituksen mukaisesti Muiden toimijoiden palaute otetaan kehittämistyössä huomioon ja tietoa ruokavalioista jaetaan Ravitsemuskäsikirjan sekä koulutusten kautta	toteutuu/ei toteudu toteutuu/ei toteudu		
PÄIVÄTOIMINTA		Ikääntyneiden omaehtoisen ravitsemustiedon lisäämiseksi sopivat palvelut	toteutuu/ei toteudu		
IKÄPISTE		Terveiden ja toimintakyvyn edistämisen tukeminen	toteutuu/ei toteudu		

VAMMAISPALVELUT

VASTUUTAHO	KUNTALAISTAVOITE	TOIMIJAN TAVOITE/TOIMENPIDE	MITTARI	ARVIOINTI	HUOM
SELÄNNEKOTI AARNOKOTI	Asiakkailla on riittävästi saatavilla luotettavaa ja käytännönläheistä tietoa terveyttä edistävästä ravitsemuksesta sekä ravitsemusohjauspalveluja	Asiakkailla ja asukkaalla on miellyttävät ruokahetket sekä sopivat ja mieluisat ateriat huomioiden yksilölliset tarpeet ja mieltymykset.	toteutuu / ei toteudu		Yksilöllisten tarpeiden huomiointi

<p>TOIMINTA- KESKUS</p> <p>TUETTU ASUMINEN</p>	<p>Huomioidaan ravitsemukseen liittyvät haasteet ja ongelmat sekä tunnistetaan niihin liittyvät tunnusmerkit.</p>	<p>Itsenäisesti asuville asiakkaille annetaan riittävä tietoa ja ohjausta ravitsemukseen liittyvissä asioissa.</p> <p>Mikäli asiakkaalla havaitaan ravitsemukseen liittyviä haasteita, asiaa käsitellään hänen kanssaan ja tehdään suunnitelma tilanteen korjaamiseksi. Laaditaan tarvittaessa yksilöllinen säännöllisesti seurattava ravitsemussuunnitelma ja kirjataan se asiakastietojärjestelmään.</p> <p>Asumisyksikössä on suositusten mukainen ateriaritmi; asumispalveluyksikössä tarjotaan asukkaille 2 ateriaa, aamu- ja iltapala sekä 1 välipala;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarjotaan suomalaisten ravitsemussuositusten mukaista tai tarvittaessa hoidon edellyttämää ravitsemushoitosuosituksen mukaista ruokaa. - Järjestetään yksikön ruokahetket kodinomaisiksi <p>Tarvittaessa ravitsemusterapeutin palveluiden hyödyntäminen.</p> <p>Omaishoitajien terveystarkastukset</p>	<p>toteutuu / ei toteudu</p> <p>toteutuu /ei toteudu</p> <p>painon seuranta</p> <p>asiakkaiden ja läheisten palaute</p> <p>osallistuneet (%)</p>		<p>Selkokieli</p> <p>Avustamisen tarve ruokailuissa</p>
--	---	--	--	--	---